

Tebliğat Mevzuatındaki Bazı Hükümlerin Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi

Stj. Av. Onur ALPTEKİN

La grande nouvelle, René Magritte, 1926

Genel Bakış

Ülkemizde tebligata ilişkin temel kanun, 7201 sayılı Tebligat Kanunudur. Tebligat, tebellüğ eden kişinin kendisi ile ilgili hukuki bilgilendirme veya işlem den haber almasına ve bunun akabinde hukuk sisteminin kendisine tanıdığı haklarını kullanabilmesini sağlayan, Türk hukukunda adeta yapı taşı vasfına sahip temel müesseselerden biridir. Lakin, hukuk sistemimizde kapladığı alan kadar Kanunun uygulamasında meydana getirdiği problemler de bir o kadar büyük olmuştur. Uygulamada yaşanan sıkıntıların önüne geçilebilmesi amacı ile 7201 sayılı Kanun çeşitli değişikliklere tabi olmuştur. Sonuncusu ise, Kanunun 10, 21 ve 35. maddelerinde 6099 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik olmuştur. Bu önemli değişiklikle, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile birlikte kabul edilen “adres kayıt sistemi”nin (AKS) Tebligat Kanunu’na dahil edilmesi sağlanmıştır.

Kanunun uygulanmasını sağlamak amacıyla “Tebligat Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik” ve “Tebligat Tüzüğü” de tebligat mevzuatında öteden beri yerlerini almaktadır.

Madde İncelemeleri

a. Bilinen adreste tebligat

Bilinen adreste tebligat: 7201 s. TK Madde 10 –

*Tebliğat, tebliğ yapılacak şahsa **bilinen en son adresinde** yapılır.*

*(Ek fıkra: 11/1/2011-6099/3 md.) Bilinen en son adresin **tebligata elverişli olmadığına** anlaşılması veya **tebligat yapılamaması hâlinde**, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır.*

*Şu kadar ki; kendisine **tebliğ yapılacak şahsın müracaatı veya kabulü şartıyla** her yerde tebligat yapılması caizdir.*

Madde 10'un incelenebilmesi için ilk olarak "bilinen en son adres" kavramından anlaşılması gerekeni incelememiz her şeyden önce elzemdir. Tebligat muhatabı gerçek ya da tüzelkişi muhatabın, davaya konu sözleşmede veya icra takibine konu bonoda isminin yanında yazılı olan adres, bilinen en son adres olarak kabul edilmelidir. Ayrıca, muhatabın dava veya icra dosyasına verdiği dilekçe ya da sözlü beyanında bildirdiği adres de, dosya kapsamı ile uyumsuzluk göstermemesi koşulu ile, onun bilinen en son adresi olarak kabul edilmelidir.

Fıkra 2'de bilinen en son adresin "tebligata elverişli olmaması"ndan anlaşılması gereken söz konusu adres ibaresinin konum olarak saptanabilmesi için açıkça yetersiz (Örneğin, Kadirga sokak, no.19, İstanbul gibi ilçe ve semt unsurlarından yoksunluk) veya adres bilgisinin çok eski olduğunun (örneğin, tebligatın çıkartılacağı sokağın isminin zaman içinde değişime uğramış olması) anlaşılması gerekir. Eğer bu iki durumdan biri söz konusuysa, tebligatın muhatabı AKS'de bulunan yerleşim yeri adresi bilinen en son adres olarak kabul edilecektir. Tebligat çıkarılmasını isteyen taraflar muhatabın en son bilinen adresinin elverişsiz durumda olduğu ilgili mahkeme veya icra müdürlüğüne ileterek Tebligat Kanunu madde 10/2'nin uygulanmasını talep ederek gereksiz zaman kaybedilmesinin önüne geçilmesini sağlayabilirler. İşbu talepler ilgili makamca kabul edilebileceği gibi reddedilebilirler. Bu hallerde mahkeme kararına karşı temyiz, icra müdürlüğü kararına karşı ise şikayet yoluna başvurulabilir.

Tebliğat Kanunu madde 10 ile doğrudan ilişkili olan "Tebliğat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik" in (TKUDY) 16. maddesi şu şekildedir:

Bilinen adreste tebligat MADDE 16 –

(1) Tebligat, öncelikle tebliğ yapılacak şahsın bilinen en son adresinde yapılır. Bilinen en son adresin tespitinde, tebliğ isteyen beyanı, muhatabın veya diğer ilgililerin bildirimleri ya da mevcut belgeler esas alınır.

(2) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır. Ayrıca başkaca adres araştırması yapılmaz. 79 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre renkli bastırılan tebligat zarfında, adresin muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu belirtilerek bu adrese tebligat yapılacağına dair meşruhata yer verilir.

TKUDY madde 16/2/son, bilinen en son adresin elverişsizliği halinde bilinen en son adres olarak sayılacak yerleşim yerine yapılacak tebligat usulünü belirlemektedir.

b. Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina

Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina : 7201 s. TK MADDE 21–

*(Değişik: 3220–6.6.1985) Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen **adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse**, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut (Değişik ibare: 4829–19.3.2003 / m.5) “zabıta amir veya memurlarına” imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya bildirir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.*

*(Ek fıkra: 6099–11.1.2011 / m.5 / Yürürlük / m.18/ç) Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, **muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi**, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.*

(Ek fıkra: 4829–19.3.2003 / m.5) Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabıta amir ve memurları yukarıdaki (Değişik ibare: 6099–11.1.2011 / m.5 / Yürürlük / m.18/ç) “fıkralar” uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar.

Maddeye göre usulüne uygun tebligatın unsurları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- i. Tebligat muhatabının kısa süreli olarak adreste bulunmaması veya tebellüğ etmekten çekinmesi halinde işbu keyfiyetin nedenleri ile birlikte hem tebligat tutanağına hem de kapıya yapıştırılacak ihbarnameye açıkça yazılmış olması,**
- ii. Tebligatın muhtara veya zabıtaya teslimi,**
- iii. Muhatabın kapısına ihbarname yapıştırılması,**

Maddenin ikinci fıkrası muhatabın hiç oturmamış olması veya oradan sürekli olarak ayrılması halinde (örneğin taşınma) de tebligatın oraya yapılacağı ile ilgili açık bir hüküm getirmiştir.

c. Muhatabın muvakkaten başka yere gitmesi

Muhatabın muvakkaten başka yere gitmesi: 7201 s. TK MADDE 21–

(Değişik : 6/6/1985 - 3220/6 md.) 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı şahıslar, kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka yere gittiğini belirtirlerse; keyfiyet ve beyanda bulunanın adı ve soyadı tebliğ mazbatasına yazılarak altı beyan yapan tarafından imzalanır ve tebliğ memuru tebliğ evrakını bu kişilere verir. Bu kişiler tebliğ evrakını kabule mecburdurlar. Kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka bir yere gittiğini belirten kimse, beyanını imzadan imtina ederse, tebliğ eden bu beyanı şerh ve imza eder. Bu durumda ve tebliğ evrakının kabulden çekinme halinde tebligat, 21 inci maddeye göre yapılır. (Değişik son cümle: 19/3/2003-4829/4 md.) Bu maddeye göre yapılacak tebligatlarda tebliğ, tebliğ evrakının 13, 14,

16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı kişilere verildiği tarihte veya ihbarname kâğıya yapıştırılmışsa bu tarihten itibaren onbeş gün sonra yapılmış sayılır.

Madde hükmünden anlaşılacağı gibi;

- i.Hükmi şahısların memur ve müstahdemleri,**
- ii.Tebliğe muhatap olan erata en yakın kıta kumandanı ve müessese amiri gibi en yakın üstler,**
- iii.Aynı konutta oturan kişiler veya hizmetçiler,**
- iv.meslek veya sanatını icra edenler bakımından aynı yerdeki daimi memur veya müstahdemlerinden biri,**
- v.serbestçe girilemeyen yerleri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amiri,**

tebligatı tebellüğ etmekten çekinemezler. Ancak eğer imtina söz konusu olursa TK madde 21 hükümleri uygulanacaktır.

d. Tebligat mazbatasında yer alacak unsurlar

Tebliğat, mazbata olarak adlandırılan bir tutanak ile gerçekleştirilir. Bu tutanak, muhatabın tebligat işleminin nasıl gerçekleştiği hakkında bilgi edinip ayrıca mahkemece yapılan tebligatın usulüne uygun şekilde yapıp yapılmadığının incelenmesini sağlayan bir imkandır. Mazbatada yer alması gereken unsurları sıralayan Tebligat Kanunu madde 23 hükmü şu şekildedir:

Tebliğ mazbatası: Madde 23 –

Tebliğ bir mazbata ile tevsik edilir. Bu mazbatanın:

- 1. Tebliği çıkaran merciin adını,*
- 2. Tebliği isteyen tarafın adını, soyadını ve adresini,*
- 3. Tebliğ olunacak şahsın adını, soyadını ve adresini,*
- 4. Tebliğin mevzuunu,*
- 5. Tebliğin kime yapıldığını ve tebliğ muhatabından başkasına yapılmış ise o kimsenin adını, soyadını, adresini ve 22 nci madde gereğince tebellüğe ehil olduğunu,*
- 6. Tebliğin nerede ve ne zaman yapıldığını,*
- 7. 21 inci maddedeki durumun tahaddüsü halinde bu hususlara mütaallik muamelenin yapıldığını, adreste bulunmama ve imtina için gösterilen sebebi,*
- 8. (Ek: 11/1/2011-6099/6 md.) Tebligatın adres kayıt sistemindeki adrese yapılması durumunda buna ilişkin kaydı,*
- 9. (Değişik: 19/3/2003-4829/7 md.) Tebliğ evrakı kime verilmiş ise onun imzası ile tebliğ memurunun adı, soyadı ve imzasını,*

İhtiva etmesi lazımdır.

Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirme

Tüzel kişilere yapılacak tebligat (Yargıtay 12. HD, E 2018/109 K 2018/213 T. 28.02.2018)

Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizen tetkiki alacaklı tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü :

Alacaklı tarafından genel haciz yoluyla başlatılan ilamsız icra takibinde, borçlunun icra mahkemesine yaptığı başvuru; gönderilen örnek 7 ödeme emri tebliğinin usulsüz olduğunu ileri sürerek, öğrenme tarihi olan 13/06/2016 tarihinin tebliğ tarihi olarak düzeltilmesini talep ettiği, mahkemece, şikayetin kabulüne karar verildiği görülmektedir.

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun "Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina" başlıklı 21/1. maddesinde; "Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, tebliğ memuru, tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir ve memurlarına imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır " hükmü yer almaktadır.

Madde metni, iki hali birlikte düzenlemiştir. Bunlardan ilki "adreste bulunmama", diğeri ise "tebellüğden imtina"dır. Muhatabın adreste bulunmaması halinde tebliğ memurunun ne şekilde davranması gerektiğini düzenleyen Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 30. maddesinin birinci fıkrasında; "Adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine meşruhat verilerek çıkarılan tebligatlar hariç olmak üzere, muhatap veya muhatap adına tebliğ yapılabilecek olanlardan hiçbiri gösterilen adreste sürekli olarak bulunmazsa, tebliğ memurunun, adreste bulunmama sebebini bilmesi muhtemel komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar heyeti veya meclisi üyeleri, kolluk amir ve memurlarından araştırarak beyanlarını tebliğ mazbatasına yazıp imzalatması, imzadan çekinmeleri halinde bu durumu yazarak imzalaması gerekir.." hükmüne yer verildiği, Tebligat Kanunu'nun "Tebliğat Mazbatası" başlıklı 23.maddesinin 7.bendinde; "21. maddedeki durumun tahaddüsü halinde bu hususlara mütaallik muamelenin yapıldığının, adreste bulunmama ve imtina için gösterilen sebebini tebligat mazbatasına yazılmasının" emredildiği, "Tebliğ mazbatasında bulunması gereken bilgiler ve tanzimi" başlıklı Tebligat Yönetmeliği'nin 35. maddesinin (f) bendinde ise; "30. ve 31. maddelerdeki durumların gerçekleşmesi halinde bu hususlarla ilgili hangi işlemlerin yapıldığının, adreste bulunmama ve kaçınma için gösterilen sebebini tebligat mazbatasına yazılacağı" hükmü altına alındığı görülmüştür. Burada Yönetmeliğin 30. maddesi, tebliğ memuruna ilgilinin neden adreste bulunmadığını "tahkik etme" görevini yüklemiştir. Buna göre tebliğ memuru tahkik etmekle kalmayıp, tevsike yönelik olarak yaptığı tahkikatın sonucunu, Tebligat Kanunu'nun 23/7. ve Tebligat Yönetmeliğinin 35/f maddeleri gereğince tebliğ evrakına yazacak ve maddede açıkça belirtildiği üzere ilgilisine imzalatacaktır. Ancak bu şekilde, yapılan işlemin usulüne uygun olup olmadığı hakim tarafından denetlenebilir. Muhatabın, tebliğ adresinde ikamet etmekle birlikte, kısa ya da uzun süreli ve geçici olarak adreste bulunmadığının, tevziat saatlerinden sonra geleceğinin beyan ve bunun tevsik edilmesi halinde ancak, maddede sayılanlardan, örneğin muhtara imza karşılığı tebliğ edilip, 2 numaralı fişin kapıya yapıştırılması ve komşunun durumdan haberdar edilmesi işlemlerine geçilebilecektir. Tahkikatta muhatabın adresten kesin olarak ayrıldığına ya da öldüğünün veya tebligatın, tebliğ evrakında belirtilen tarihten önce yapılamayacağına anlaşılmaması halinde, Tebligat Yönetmeliği'nin 30. maddesinin 2., 3., 4. ve 5. fıkraları gereğince işlem yapılacaktır. Bu itibarla; Tebligat Yönetmeliği'nin 30. maddesinde öngörülen şekilde ve maddede belirtilen kişilere sorularak imzaları da alınmak suretiyle, imzadan çekinmeleri halinde, bu husus da belirtilerek,

Tebliğat Yönetmeliği'nin 35.maddesi gereğince muhatabın adreste geçici olarak bulunmama sebebi ve tevziat saatlerinden sonra geleceği "tevsik edilmeden", Tebliğat Kanunu'nun 21/1. maddesine göre yapılan tebliğat işlemi geçersizdir. Zira bu belgeleme işlemi, devamı işlemleri belirlemesi yanında muamelenin doğru olup olmadığına karar verilmesi yönünden yardımcı olacak ve tebliği isteyen makam ve hakim denetimini sağlayacaktır. Tebliğat Kanunu'nun 21/1. maddesine göre yapılan tebliğatlarda tebliğ tarihi, maddenin son cümlesinde açıkça belirtildiği üzere, iki numaralı fişin, yani ihbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarihtir. Tebliğ tarihinin bu şekilde belirlenmesi ve geçerli sayılabilmesi, tebliğ memurunun yukarıda açıklanan araştırmayı mutlaka yapmasına ve belgelemesine bağlıdır.

Somut olayda, borçlu H. Limited Şirketi'ne çıkarılan örnek 7 ödeme emrine ilişkin tebliğat, 7201 sayılı Tebliğat Kanunu'nun 21/1. maddesi gereğince yapılmış olup, borçlu şirketin adreste bulunmama nedeninin araştırılması gerekmediğinden, HGK'nun 11.11.2009 tarih ve 2009/12-436 E. ve 2009/487 K. sayılı ilamında da benimsendiği üzere yapılan tebliğatın usulüne uygun olduğu anlaşılmaktadır. Zira, adreste bulunmama nedeninin araştırılması hususu, gerçek kişiler yönünden aranmaktadır. O halde mahkemece, usulsüz tebliğata yönelik şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile şikayetin kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.

SONUÇ : Alacaklının temyiz itirazlarının kabulü ile mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK'nun 366. ve HUMK'nun 428. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), peşin alınan harcın istek halinde iadesine, ilamın tebliğinden itibaren 10 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 28/02/2018 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Şirketler tüzel kişilerdir. TK madde 21'in öne çıkardığı usul gerçek kişilerin adreste bulunamaması veya tebellüğ etmekten imtina ettikleri hallerde uygulanmaktadır. Somut olayda muhatap bir şirket olduğundan dolayı TK madde 21 uygulanmayacak ve yine bu sebeple TK 21'e aykırılık nedeniyle usulsüz tebliğat savına dayanılamayacaktır.

Alptekin & Kaya
hukuk bürosu

Aralık 2020

Dikkat: Bu yazı genel bilgi vermekte olup; hukuki tavsiye verme amacı içermemektedir.